

JMG - INSTITUTIONEN FÖR JOURNALISTIK MEDIER OCH KOMMUNIKATION

Trakasserier är en del av många journalisters vardag. JMGs senaste undersökning visar att knappt 30 procent av de svenska journalisterna har hotats och ca 70 procent har fått motta nedsättande kommentarer under de senaste tolv månaderna. Situation vad gäller hot ser ut ungefär som vid tidigare undersökningar genomförda 2013 och 2016, men de nedsättande kommentarerna har minskat något sedan 2013 som en följd av såväl individuella som redaktionella åtgärder.

Hot och hat

Knappt 30 procent av Sveriges journalister har mottagit hot under det senaste året. Andelen ligger på ungefär samma nivå som i de tidigare undersökningar som genomförts vid JMG. Journalister kan hotas med många saker, men vanligast är hot om fysiskt våld. 30 procent av de hotade journalisterna har fått motta hot om våld mot den egna personen. 10 procent har mottagit hot om sexuellt våld och då handlar det i princip enbart om kvinnliga journalister. Hot om olika former av våld riktat mot anhöriga är mindre vanligt, men rapporteras av runt 5 procent av de hotade journalisterna.

Andelen journalister som utsätts för kränkande/nedsättande kommentarer har minskat från 80 procent 2013 till ca 70 procent 2019. Minskningen beror till stor del på nedstängda kommentatorsfält. De vanligaste kommentarerna rör den journalistiska kompetensen - 75 procent av de utsatta journalisterna har fått sådana, följt av kommentarer om kompetens/omdöme (68 procent) och ideologisk färgade omdömen (50 procent).

De vanligaste sätten att bli hotad på är via mail (17 procent) och på sociala medier (16 procent). Samma mönster finns vad gäller nedsättande kommentarer som sker via mail (54 procent) och på sociala medier (48 procent). Sedan 2013 har en förskjutning skett, andelen nedsättande kommentarer i anslutning till artikelkommentarer har minskat och en "förflyttning" har skett till sociala medier. Under perioden har många kommentatorsfält på mediernas sajter stängts ned, men journalisterna vittnar också om att de själva stänger av kommentatorsfunktionen ibland och inte heller alltid läser kommentarerna för att slippa obehag och "inte få dagen fördärvad".

Konsekvenser av trakasserier

Hoten och de nedsättande kommentarerna påverkar dem som drabbas såväl i yrkeslivet som i det privata livet. Drygt fyra av tio utsatta journalister har någon gång avstått från att bevaka vissa ämnen eller personer/grupper på grund av risken för hot. Även nedsättande kommentarer kan leda till självcensur; drygt två av tio utsatta journalister har undvikit bevakning av vissa ämnen/grupper på grund av risken att få kommentarer.

Hoten och ”hatet” drabbar också på ett mer personligt plan. Över hälften av de utsatta journalisterna har blivit rädda efter att ha mottagit hot. Drygt 40 procent oroar sig över de kommentarer de fått och två tredjedelar har tagit illa vid sig och känt sig sårade. Bland de hotade journalisterna har en av fem någon gång funderat på att sluta som journalist.

Många har också vidtagit åtgärder för att skydda sig mot trakasserier. Av de som hotades har en tredjedel vidtagit åtgärder, vanligast är att byta/skaffa hemligt telefonnummer följt av att polisanmäla. Ca 15 procent av de som fått nedsättande kommentarer har vidtagit åtgärder, vanligaste sättet att skydda sig är att blockera de sedan tidigare kända ”förövarna” på mejl, telefon och sociala medier. Siffrorna gäller de som vidtagit åtgärder de senaste tolv månaderna, vilket innebär att de är betydligt högre i journalistkåren som helhet.

Svarsfrekvensen i studien är låg vilket gör att statistiken ska tolkas med försiktighet, men det finns en tendens till att polisanmälningar som följd av hot minskat. 2013 vidtog en tredjedel av de hotade journalisterna åtgärder och bland dem polisanmälde en tredjedel händelsen. 2019 vidtog också en tredjedel av de hotade journalisterna åtgärder men bland dem polisanmälde endast runt 12 procent händelsen. 7 procent nämner att de kontaktat säkerhetsavdelning, något som knappast skedde alls för 6-7 år sedan.

Vad utlyser trakasserier

Svaret är det mesta – infrastruktur, utrikeskonflikter, religion, vargar och klimat är några av de många exempel som anges i studien. Men absolut vanligaste orsaken till trakasserier är texter eller inlägg som på något sätt berör immigration/flykting/integration; 30 procent nämner dessa ämnen.

Om undersökningen

Undersökningen genomfördes under april och maj 2019. Frågorna som ställdes avsåg de senaste tolv månaderna och resultaten kan därför läsas som att de till stor del speglar förhållandena under 2018. Urvalet bestod av drygt 5 000 medlemmar i Svenska Journalistförbundet och svarsfrekvensen är 30 procent vilket gör att exakta nivåskattningar ska undvikas. För frågor kontakta Monica Löfgren Nilsson 070-251 77 46 eller monica.lofgren-nilsson@jmg.gu.se.